

Чепурна Зінаїда Володимирівна

старший викладач,

Лисенко Гелена Людвигівна

кандидат філологічних наук, доцент,

кафедра теорії, практики та перекладу німецької мови,

Національний Технічний Університет України «КПІ»

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ГАЛУЗІ ПУБЛІЦИСТИКИ

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю подальшого вивчення функціональних властивостей фразеологізмів та засобів їх перекладу. Помилки, які трапляються в текстах перекладів, свідчать про те, що проблема досліджена недостатньо. Мова публіцистики, зокрема мова періодики, наочно відображає динаміку мовного матеріалу, а також нові тенденції у розвитку мовної ситуації.

Мета статті полягає в тому, щоб вивчити і пояснити численні проблеми, що виникають при перекладі фразеологізмів сучасної німецької преси та визначити можливі способи подолання труднощів перекладу ФО в даних текстах.

Предметом дослідження ми обрали фразеологізми, вилучені шляхом добору з публікацій з інтернет-сторінок німецьких газет і медіакорпорацій.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що здійснена спроба аналізу проблем, пов'язаних з перекладом ФО в текстах сучасної німецької преси.

Фразеологізм – це сталий мовний зворот, наділений цілісним значенням, що вступає у смислові та граматичні зв'язки з іншими мовними одиницями, має постійний за традицією відтворюваний у мовленні компонентний склад. Це особливе мовне ускладнення, що виконує в мові називну або експресивну функцію [3, 193].

У німецьких публіцистичних текстах широко представлена образна фразеологія. Її метафоричність надає висловлюванню особливої виразності, неповторної своєрідності. Іншою відмітною особливістю функціонування ФО у сучасній німецькій пресі є тенденція до тієї чи іншої трансформації їхньої семантики або певного оновлення структури.

- Фразеологічні звороти надзвичайно важливі для публіцистичного мовлення. Їм притаманний потужний текстобудівний потенціал, і ця функція текстобудування особливо проявляється в текстах газетно-публіцистичного стилю. Фразеологізми значною мірою забезпечують зв'язність тексту, вони є засобом творення цілісного тексту та організації його макроструктури [6, 27, 29-30]. Вивчаючи функціонування фразеологізмів, багато вчених-лінгвістів зосереджують свою увагу на функціях фразеологічних зворотів. Зокрема, W. Koller розрізняє два види функцій:
- Функції мовних зворотів, що стосуються явищ, ситуацій і дій, які вони позначають – функція наочності та оцінки.
- Функції, що стосуються автора і читача мовних зворотів – наприклад, функція налагодження стосунків довіри, функція спрощення, стислої аргументації, заклику до дії та ін.[5,356]. Посилаючись на В. Коллера, Г. Бургера [4, 214]

передусім аналізує функції наочності і стислої аргументації. Функція стислої аргументації яскраво проявляється в бульварній пресі.

Пошук міжмовних відповідників не завжди дає позитивний результат, оскільки в галузі фразеології також спостерігається феномен випадкових лакун, тобто таких «одиниць словника однієї з мов, яким з певних причин немає відповідників у лексичному складі іншої мови» [Паршин 2000, 95]. У таких випадках необхідно застосовувати трансформаційні прийоми і методи перекладу.

Розглянемо прийоми і методи, що дозволяють досягнути повноцінності перекладу фразеологізмів у текстах німецьких ЗМІ [1, 315-372].

Повним фразеологічним еквівалентом передаються передусім ФО інтернаціонального характеру, які виникли на основі міфів, легенд, біблійних і літературних сюжетів, історичних фактів: *goldenes Zeitalter* – *золотий вік*; *Judas Kuss* – *поцілунок Юди*.

Частковий фразеологічний еквівалент – це тип перекладацького відповідника в якому образна основа, метафоричність відрізняється від оригіналу: *das Nachsehen haben* – *спіймати облизня*. Недоліком цього способу перекладу є те, що відмінності компонентного складу еквівалентів цього типу можуть спричинити відмінності емоційно-експресивної конотації. Німецький фразеологізм може мати декілька еквівалентів у мові перекладу. За допомогою вибіркового фразеологічного еквівалентів перекладач має можливість вибрати оптимальний варіант і передати стилістичну різноплановість німецьких ФО: *Sand in die Augen streuen* – *замилувати очі, напущати туману*.

Суто лексичний переклад застосовується у тих випадках, коли дане поняття позначене в одній мові фразеологізмом, а в іншій – словом. Такому перекладу піддаються також ті ФО, в яких у мові перекладу (МП) є слова-синоніми. Це здебільшого ідіоми, тобто сполучення, які позначають предмети чи поняття.

Смисловий зміст фразеологічних одиниць може бути переданий вільним словосполученням. Такі перекладі досить задовільно виконують свою роль у словнику, вказуючи точно семантичне значення одиниці.

Калькування дозволяє перенести безеквівалентну фразеологію в МП при максимальному повному збереженні семантики вихідної мови (ВМ).

Цей перекладацький прийом може застосовуватися за відсутності в німецькій ФО еквівалента в українській мові, а також якщо неможливо вжити такий еквівалент у даному контексті.

Описовий переклад є способом передачі значення ФО за допомогою вільного словосполучення, яке експлікує значення даної ФО, що зазвичай призводить до втрати образності і виразності. Ще одним недоліком описового перекладу є його потенційна громіздкість.

Недоліком транскрипції і транслітерації є те, що вони можуть призвести до появи в тексті перекладу незвичних і малозрозумілих слів, що, в свою чергу, може спричинити невірне трактування певних понять.

Переклад ФО у заголовках текстів періодичних видань часто становить серйозні труднощі. Особливо цікавими і складними для перекладу є «навантажені» заголовки, побудовані на грі слів. При перекладі неможливо скопіювати форму оригіналу. Необхідно спробувати відтворити для читача смислову, емоційну та

зображальну специфіку.

Труднощі перекладу фразеологізмів можуть виникнути і у зв'язку з тим, що в текстах німецької преси згадуються ті чи інші явища, які відсутні в культурі мови перекладу. Ще одна причина виникнення труднощів полягає в своєрідному індивідуально-авторському використанні ФО у німецьких публіцистичних текстах. Як і у випадку гри слів, тут можна застосовувати при перекладі авторський оказіоналізм – власний, створений спеціально для даного контексту індивідуальний фразеологічний еквівалент, який повинен виконати функціональне навантаження оригіналу. Фразеологічний переклад передбачає використання у тексті перекладу сталих одиниць з різним ступенем наближеності між одиницею ВМ і відповідною одиницею МП – від повного і абсолютного еквіваленту до приблизного фразеологічного відповідника.

Нефразеологічний переклад або дефразеологізація, як показує сама назва, передає дану ФО за допомогою лексичних, а не фразеологічних засобів МП. Зазвичай до нього вдаються лише впевнившись, що неможливо скористатися жодним з фразеологічних еквівалентів чи аналогів. Отже, залежно від виду і типу ФО, існують такі засоби їхнього перекладу:

1. До прийомів фразеологічного перекладу належать: повний фразеологічний еквівалент, частковий фразеологічний еквівалент (аналог), вибірковий фразеологічний еквівалент, індивідуальний еквівалент.
2. Прийоми нефразеологічного перекладу: калькування, лексичний, описовий переклад, транскрипція і транслітерація, трансформаційні методи і прийоми.

Література:

1. Кияк Т.Р., Науменко А.М., Огуй О.Д. Теорія і практика перекладу – Вінниця : Нова книга, 2006. – 592с.
2. Паршин А.В. Теория и практика перевода. – М.: Русский язык, 2000. – 161с.
3. Федоренко Л.О. Модифікації структурного і семантичного складу фразеологізмів сучасної німецької мови. ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2007. - №31. с. 197.
4. Burger H. Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen. 2. Überarbeitete Auflage. – Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2003. – 214 S.
5. Koller W. Phraseologismen als Übersetzungsproblem. In: B. Sandig (Hrsg.), EUROPHRAS 92 Tendenzen der Phraseologieforschung Studien zur Phraseologie und Parömiologie, 1). – Bochum, 1994. – S. 373.
6. Mala J. Stilistische Funktionen der Phraseologismen in publizistischen Textsorten. In: Königgratzer Linguistik- und Literaturtage. – Hradec Kralove: Gaudeamus, 2003. – S.312.